
Martonné Erőss Judit
(1937–1997)

1937. február 25-én született Budapesten. 1961-ben az ELTE Természettudományi Karán szerzett biológia-kémia szakos tanári diplomát. Kezdetben (1963-ig) gimnáziumi tanárként, majd 1963 és 1968 között a Veszprém Megyei KÖJÁL élelmiszer-vegyészeként dolgozott. 1968-tól 1972-ig az Országos Közegészségügyi Intézet (OKI) Fertőtlenítéskutató DDD-osztályának munkatársa volt. Itt kiemelten az irtószer-engedélyezésekhez kapcsolódó laboratóriumi hatásvizsgálatokkal foglalkozott, de alkalmanként a szúnyogirtás terepmunkájában is részt vett. Ilyen volt például az 1970. évi tiszai árvíz, ahol a Csongrád megyei és szegedi szakaszon irányította a kijuttatást. Egészségügyi gázmesteri szakképesítést 1969-ben szerzett. 1972 és 1976 között a MÉM Növényvédelmi és Karantén Laboratóriumában a rovarok által közvetített vírusbetegségek kérdéskörével foglalkozott. 1981 és 1987 között a Pest Megyei KÖJÁL Járványügyi osztályának DDD-tevékenységét koordinálta, továbbá ellátta a megyében folyó csípőszúnyog- és kullancsirtási tevékenység entomológiai előkészítésével, szervezésével és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat. 1987-től haláláig a Fővárosi KÖJÁL Fertőtlenítő osztályának Entomológiai laboratóriumát vezette.

1981-től foglalkozott intenzíven és tudományos megalapozottsággal a csípőszúnyogok elleni védekezés problémakörével – főképp a Duna Pest megyei szakaszán. A különböző készítményekkel végzett kezelések hatékonyság-vizsgálata mellett a hatékonyságok mérésének különféle lehetőségeit és azok alkalmasságát is értékelte. Erőss Juditnak komoly szerepe volt abban, hogy 1987-ben megkezdődött a főváros szűkebb környezetében található csípőszúnyog-tenyészőhelyek, valamint a térség csípőszúnyog faunájának rendszeres vizsgálata. A többéves munka lehetőséget nyújtott a különböző folyóvízszintek esetén kialakuló tenyészőhely-méretek, valamint a csípőszúnyog-együttesek térbeli és időbeli különbségeinek megfigyelésére.

Erőss Judit ökológiai szemléletét mutatja, hogy a kijuttatott inszekticidek szárazföldi és egyéb vízi élőlényekre gyakorolt hatását is vizsgálatai tárgyává tette. Megállapította, hogy a csípőszúnyogok kémiai úton történő irtása számos más ízeltlábú csoporthoz tartozó egyed pusztulásával jár együtt. Ezzel szemben a Fővárosi KÖJÁL Település-egészségügyi osztályának Mikrobiológiai laboratóriumával közösen végzett víztoxikológiai vizsgálatok során arra a következtetésre jutott, hogy az 1981–1985 között elvégzett kezelések a vízi szervezeteket nem károsították.

A fentiek ismeretében az 1980-as évek kezdetétől érdeklődése a biológiai védekezési eljárások, így kezdetben a metoprén (Viodat), később a *Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* (Teknar) alkalmazása felé fordult. Meggyőződése volt, hogy a szuperszelektív tulajdonságú biológiai készítmények alkalmazása a kémiai védekezések számát és a kezelt területek méretét egyaránt csökkenteni fogja.

Több, a kutatási témáihoz kapcsolódó 1–3 hónapos külföldi tanulmányúton vett részt (Moszkva, DDD-Intézet; London, School of Hygiene and Tropical Medicine; Slagelse, Pest Infestation Laboratory), melyek tapasztalatait kiválóan tudta a hazai viszonyokhoz adaptálni, munkájában hasznosítani. 1984-ben egyhónapos kubai tanulmányútján a Dengue-láz elleni védekezés lehetőségeit vizsgálta. A szúnyogok életciklusával kapcsolatos kutatási eredményeinek elismeréseként a Society for Vector Ecology (USA) nemcsak tagjai közé választotta, de kutatásait eszközökkel (pl. szén-dioxidos fénycsapdákkal) is támogatta.

Egyre romló egészségi állapota ellenére 1990-től aktívan részt vett a Magyar Parazitológusok Társasága elnökségének munkájában, de az 1991-ben Gödöllőn megrendezett 6th Annual Meeting of Society for Vector Ecology konferencia szervezésében és sikeres lebonyolításában is múlhatatlan érdemeket szerzett.

Súlyos betegsége és ebből adódó korai halála megakadályozta, hogy további, a szúnyogok elleni védekezéssel kapcsolatos elképzeléseit megvalósítsa, illetve érvényre juttassa.

(Erdős Gyula írásának felhasználásával.)

Irodalom

BAJOMI D. (1998): In memoriam Judit Erőss Mrs. Marton (1937–1997). – *Parasitologia Hungarica* 31: 65–66.

* * *